

Maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen työaikamääräysten ja sosiaalisen ehdollisuuden tietämys maatiloilla

11.3.2026

Suomessa työehtosopimusten taustalla toimii työlainsäädäntö, joka muodostaa perustan työnantajan ja työntekijän välisille sopimuksille (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015, s. 5). Merkittävimmät osat työlainsäädäntöä ovat työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki ja työehtosopimuslaki. Lait määrittelevät työsuhteen yleiset periaatteet, työajan ja lepoajat, vuosilomat sekä työehtosopimusten tekemisen ja niiden sitovuuden. Lainsäädäntö toimii kaikkien työehtosopimusten pohjana alasta riippumatta.

Maaseutuelinkeinojen työehtosopimusta sovelletaan maaseutuelinkeinojen alan yritysten ja niiden työntekijöiden työsuhteisiin (Maaseudun Työnantajaliitto ja Teollisuusliitto, 2025, s. 1). Siinä määritellään muun muassa työntekijöiden säännöllisestä työajasta, työvuoroluettelon laadinnasta, työaikakirjanpidosta ja työaikojen tasoitusjärjestelmästä.

Tämä artikkeli perustuu Anni Kivikankaan (2025) opinnäytetyöhön, jonka aineisto muodostuu viidestä työnantajana toimivan maatilayrittäjän ja viidestä työntekijän haastattelusta. Kaikki haastateltavat työskentelivät eri maatiloilla. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella, miten hyvin työehtosopimuksen määräykset työajoista tunnetaan ja miten ne toteutuvat työnantajien ja työntekijöiden kokemuksissa. Lisäksi opinnäytetyössä selvitettiin, miten EU:n sosiaalinen ehdollisuus näkyy työpaikoilla molempien osapuolten näkökulmasta ja millä tavalla asia on otettu vastaan.

Sosiaalinen ehdollisuus tarkoittaa työntekijöiden työehtojen ja työturvallisuuden huomioimista lainsäädännön vaatimalla tavalla (Ruokavirasto, 2025). Se koskee maatalousyrittäjiä, jotka toimivat työnantajina, ja se on EU:n pinta-ala- ja eläinperusteitten tukien saamisen ehtona. Sosiaalinen ehdollisuus on otettu käyttöön koko EU:n alueella vuoden 2025 alusta alkaen (Maa- ja metsätalousministeriö, 2025).

Työnantajien tuntemus vaihtelee – työntekijät tietävät oikeutensa työnantajia paremmin

Työnantajilla oli vaihteleva tietämys työehtosopimuksen työaikamääräyksistä. Suuremmilla, ulkopuolisia työntekijöitä palkkaavilla maatiloilla sopimusta noudatettiin paremmin ja työnantajat kokivat sen tuntemisen osaksi vastuullista työnantajuutta. Työehtosopimuksen hyvä tuntemus nähtiin tärkeänä riitautumisen välttämiseksi ja yrityksen vakauden lisäämiseksi pidemmällä aikavälillä. Pienemmillä tiloilla sopimuksen rooli nähtiin toissijaisena, ja monet työnantajat uskoivat tilanteiden ratkeavan luottamuksen perusteella.

Työntekijöiden osalta kaikki haastatellut arvioivat tuntevansa työehtosopimuksen sisällön työaikamääräysten osalta hyvin. Osa oli perehtynyt työehtosopimukseen koulutuksen aikana ja osa oli perehtynyt sopimukseen oma-aloitteisesti. Tämä lisäsi heidän valmiuksiaan arvioida työaikojen toteutumista ja puuttua epäselvyyksiin.

Sesongit venyttävät päiviä ja ohentavat työaikakirjanpidon reunoja

Maatalouden työrytmiä ohjaavat luonnon olosuhteet, vuodenaikojen vaihtelut ja eläinten hoidon vaatimukset. Ne muovaavat arkea tavalla, joka ei aina istu työehtosopimuksen antamiin raameihin työajasta. Tämä tuli esille myös Kivikankaan (2025) opinnäytetyön haastatteluissa. Sadonkorjuun ja peltotöiden aikaan työpäivät saattoivat venyä selvästi yli säännöllisen työajan, ja muutokset työvuorolistaan tehtiin usein lyhyellä varoitusajalla. Vaikka lähtökohtana oli sopimuksen noudattaminen, kiirekaudet pakottivat joustoihin.

Työaikakirjanpidossa ilmeni selviä eroja: osa tiloista piti muutoksista huolellista kirjaa, kun taas toisilla luotettiin työntekijöiden itsenäiseen raportointiin. Jälkimmäinen tapa toimi niin kauan kuin luottamus säilyy, mutta jättää epäselvyyksiä ylitöiden korvaamiseen.

Työntekijöiden haastatteluissa keskeisimmiksi haasteiksi nousivat työajan ennakoimattomuus, ylitöiden epäselvyydet sekä kausihuippujen pitkittyneet työpäivät. Esiin nousi kuitenkin myös työntekijöiden vahva valmius joustaa ja sitoutua työhönsä, mikä osaltaan tuki tilojen toimintaa erityisesti kiireisimpinä aikoina.

Vastavuoroisesti työnantajat pyrkivät usein joustamaan työntekijöiden vapaa-aikojen suhteen, mikä lisäsi työntekijöiden motivaatiota ja valmiutta joustaa kiiretilanteissa, vaikka he olivat kuitenkin tietoisia siitä, että sopimusten mukaiset käytännöt eivät aina toteutuneet täydellisesti. Työaikakäytännöt muodostuivatkin tasapainotteluksi työehtosopimuksen määräysten, työn kausiluonteisuuden sekä työnantajien ja työntekijöiden välisen joustavuuden välillä.

Sosiaalinen ehdollisuus herättää odotuksia ja epäröintiä

EU:n uuden sosiaalisen ehdollisuuden tavoitteena on lisätä työaikojen ja työturvallisuuden valvontaa tukijärjestelmän kautta. Työnantajien haastatteluissa tuli ilmi, että osa työnantajista koki jo täyttävänsä vaatimukset, osa suunnitteli muutoksia vasta tulevaisuudessa, ja osa ei kokenut muutoksille olevan tarvetta yritystoiminnan pienimuotoisuuden takia.

Työntekijöillä tietoisuus vaihteli: osa oli lukenut aiheesta ja he olivat myös keskustelleet asiasta työnantajansa kanssa, kun taas toisille aihe oli vieras. Työntekijät, joilla oli parempi tietämys sosiaalisesta ehdollisuudesta, näkivät sen mahdollisuutena kehittää työvuorosuunnittelua ja työaikakirjanpitoa läpinäkyvämmäksi yleisellä tasolla ja myös omilla tiloillaan, mikä kasvattaa luottamusta ja turvaa.

Reilut käytännöt ja viestinnän kasvattaminen

Työnantajilla ja työntekijöillä on halua toimia oikein ja rakentaa reiluja käytäntöjä. Tarvitaan lisää viranomaistahojen aktiivista tiedottamista, jotta työnantajien osaaminen aiheesta kasvaa. Myös maatilayritysten selkeämpi sisäinen viestintä, työehtosopimuksen mukaiset käytännöt ja parempi sopimustuntemus voisivat vähentää epävarmuutta, lisätä luottamusta ja kasvattaa alan houkuttelevuutta.

Opinnäytetyö Theseus-palvelussa: Työehtosopimuksen työajat ja niiden noudattaminen maatiloilla: Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus – Theseus**Anni Kivikangas**
Agrologi (AMK)

Marjo Latva-Kyyny
Lehtori, agrologin tutkinto-ohjelma
Kivikankaan opinnäytetyön ohjaaja
SEAMK

Lähteet

Kivikangas, A. (2025). *Työehtosopimuksen työajat ja niiden noudattaminen maatiloilla, Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus.* [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Työehtosopimuksen työajat ja niiden noudattaminen maatiloilla: Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus – Theseus

Maa- ja metsätalousministeriö. (2025). *Sosiaalinen ehdollisuus*. https://mmm.fi/maataloustuet/sosiaalinen-ehdollisuus

Maaseudun Työnantajaliitto ja Teollisuusliitto. (2025*). Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus 1.2.2025–31.1.2028*. Maaseudun Työnantajaliitto. https://www.teollisuusliitto.fi/wp-content/uploads/2025/04/Maaseutuelinkeinojen-tyoehtosopimus-2025%E2%8

0%932028-1.pdf

Ruokavirasto. (2025). *Noudata ehdollisuuden vaatimuksia, kun haet tukia.* https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/

Työ- ja elinkeinoministeriö (2015). *Suomen työlainsäädäntö ja työelämän suhteet.* https://tem.fi/documents/1410877/2918774/Suomen%20ty%C3%B6lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6%20ja%20ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n%20suhteet/66681b2a-b817-4f79-8482-9f26091f7602/Suomen%20ty%C3%B6lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6%20ja%20ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n%20suhteet.pdf